נצטו מאנוסתו דלא כתיבא. לחילו נמו מאנוסתו כתיבא ערות אשה ובתה וגו' (ויקרא יח) משמע דין שהבא ממנו דין מחיי לחר וכתיב קרא לחריני ערות בת בנך או בת בתך וגו'[1] ומוקמינן לה בייבמות (דף נז.) בצמו מאנוסתו מדלא מסר הכתוב בת בתה של אשה זו אלא בצמ הבא שנולדה היימנו ובהאי קרא למנוסה בת בתו ובת בנו כתיב נמו לא כתיב. ור"ת ק"ו הוא מין מזהיריו מן הדין [2] ואין עונשין מדין ק"ו דיני ממונות ומלות עשה והלכות עבודה ופסולי קדשים אתה למד בק"ו אבל לא אזהרות ועונשין ומקרבי נפקא לן בסמ' מכות (דף ה.):

ומהיכן נפקא לן לבתו מאנוסתו: **אמר רבא אמר לי ר' יצחק בר אבדימי אתיא זימה זימה.** לחיסורא אתיא זימה זימה לשריפה כתיב בניסואין אשה הבא זימה היא[3] וכתיב בחוסין כי ערותך הבא[3] מה [4] התמול בניסואין עשה הכתוב בתה בבא בתה וכבא בבא אף בחוסין עשה הכתוב בתו בבא בבו וכבא בבו אתיא זימה לשריפה מאחר שלמדת מנוסה מנשואה ובנשואה כתיב זימה היא כמה לכתיב בחוסה דמי ותזור ולמוד מה שריפה מחיי אשה יקח את אשה ואת אמה זימה היא שריפה בחסין (ויקרא כ): **הני מין הבא נח.** הני דמיפרשי הוו גופי תורה הבא נח מיפרשי כולי האי לחו גופי תורה בתמיה: **הן והן.** חלו וחלו:

הדרן עלך הכל חייבין

אין דורשין. בשלשה. בניס והוא: **בשנים.** אחד והוא: **ביחיד.** אין שם אלא הוא לבדו ובגמ' מפרש לה: **ארבעה דברים.** הני דמפרש וחזיא: **מה למעלה.** מרקיע שעל רחשי החיות: **ומה למטה.** מהן: **ומה לפנים.** חוץ למחיצת הרקיע למזרח: **ומה לאחור.** למערב: תוספת. אינו יכול להיות מה שפירש המורה מה לפנים חוץ למחיצת הרקיע ומה לאחור למערב מדפריך בגמ'[4] בשלמא מה למעלה ומה למטה ומה לאחור לחיי אלא לפנים מה דהוה הוה אלמא מה לפנים קודם לעולם הוא אלא לעולם ודוגמתו בתורת כהנים[5] אל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים (ויקרא י) לחויין היו ליקרב אלא קריבה הכתוב לאההן: **גמ' אמרת בריאה ולא במרכבה ביחיד.** ויכין ליחידי הוא ואינו שומע מפי הרב על כרחך מדעתו הוא מבין ומקשה ליה והדר אמרת אלא אמר מלא מה אם כן היה מכס ומבין מדעתו: **אין דורשין בשלשה ולא במעשה בראשית בשנים ולא במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו.** כל המסתכל בארבעה דברים רחוי לו כאילו לא בא לעולם[6] מה למעלה מה למטה מה לפנים ומה לאחור[7] וכל שלא חס על כבוד קונו רחוי לו שלא בא לעולם: **גמ' אמרת בריאה ולא במרכבה ביחיד והדר אמרת אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו הכי קאמר אין דורשין בעריות לשלשה ולא [8]במעשה בראשית לשנים ולא [9]במרכבה ליחיד אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו: אין דורשין בעריות בשלשה:** מ"ט אילימא משום דכתיב [1]איש איש אל כל שאר בשרו איש איש תרי שאר בשרו חד ואמר רחמנא לא תקרבו לגלות ערוה אלא מעתה דכתיב [2]איש איש כי יקלל אלהיו [3]איש איש אשר יתן מזרעו למולך הכי נמי אלא הנהו מיבעי ליה [4]לרבות את הנכרים שמוזהרין על ברכת השם ועל ע"ז כישראל האי נמי מיבעי ליה [5]לרבות את הנכרים [6]שמוזהרין על העריות כישראל אלא מדכתיב [7]ושמרתם את משמרתי ושמרתם תרי משמרתי חד ואמר רחמנא לבלתי עשות מחקות התועבות אלא מעתה דכתיב [8]ושמרתם את השבת [9]ושמרתם את המצות [10]ושמרתם את משמרת הקדש הכי נמי אלא אמר רב אשי מאי אין דורשין בעריות בשלשה [11]אין דורשין בסתרי עריות [12](בשלשה) מ"ט סברא הוא בי תרי כי יתבי קמי רבייהו חד שקיל וטרי בהדי רביה ואידך מצלי אודניה לגמרא תלתא חד שקיל וטרי בהדי רביה והנך תרי שקלו וטרו בהדי הדדי ולא ידעי מאי קאמר רבייהו ואתו למישרי איסורא בעריות אי הכי כל התורה נמי עריות שאני [13]דאמר מר [14]גזל ועריות נפשו מחמדתן ומתאוה להם אי הכי גזל נמי עריות בין בפניו בין שלא בפניו נפיש יצריה גזל בפניו נפיש יצריה שלא בפניו לא נפיש יצריה: ולא במעשה בראשית בשנים: מנא הני מילי דתנו רבנן [15]כי שאל נא לימים ראשונים יחיד שואל ואין שנים שואלין יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם ת"ל [16]למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית ת"ל לימים ראשונים אשר היו לפניך יכול ישאל אדם מה למעלה ומה למטה מה לפנים ומה לאחור ת"ל [17]ולמקצה השמים ועד קצה השמים מלמקצה השמים ועד קצה השמים אתה שואל ואין אתה שואל מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור

השתא מדעתו: **נשנשה.** נגד מן הדומה: **לא במעשה בראשית בשנים.** וכ"ש לשלשה: **ולא במרכבה ליחיד.** למלמיד יחיד: **אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו.** אלא יעטרך לשאול לרב כשיסתפק לו ללאו מורה מרעא לפרושא בהדיא: **ואמר רחמנא לא תקרבו לגלות ערוה.** לא תקרבו אלגמתכם זה אלל זה לגלות טעמי פרשת עריות: **בשתי עריות.** אילין מפורשות כגון בתו מאנוסתו ואם חמיו ואם חמותו דנפקי בסמ' סנהדרין (דף עה.) מדרשא: **שקיל וטרי.** נוקא ונותן בהלכה עם רבו: **מלני אודניה.** מטה אוזו ושומע דבריהן והן שומעין את דברי הרב. אלא כשהן שלשה שקלי וטרו הרב תרי זה עם זה ולא שמעו מפי רבן ואתו למיפרי איסורא בעריות על ידי שלא שמעו מפי הרב כשדרש כתוב זה איסור: **דאמר מר גזל ועריות נו'.** בסמוכין בתריתא דמסכת מכות (דף כג.): **בפניו.** כשהוא רואה לפניו שיכול לגזול: **מנא הני מילי.** לחין שנים שואלין בשלשה בעריות: **יכול ישאל אדם.** מה היה קודם שנברא העולם: **יכול לא ידרוש ולא ישאל בשלשה ימי בראשית.** להא למן בריית אדם הוא דיהיב רשותא והוא בערב שבת נברא: **תלמוד לומר לימים ראשונים.** מיום ראשון ואילך:

והשתא

[1] ויקרא יח ו
[2] וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִקַּלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ: ויקרא כד טו
[3] וְאֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגָּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מוֹת יוּמָת עַם הָאָרֶץ יִרְגְּמֻהוּ בָאָבֶן: ויקרא כ ב
[4] וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֻחְקּוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא יח ל
[5] וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ:
שמות לא יד
[6] וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: שמות יב יז
[7] וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
במדבר יח ה
[8] כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמַיִם הֲנִנְהְיָה כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אוֹ הֲנִשְׁמַע כָּמֹהוּ:
דברים ד לב

רבינו חננאל

כתיבא. ורבנן אסקוה מדרשא זמה זמה. וכולהון יש להן אסמכתי מן התורה בין היתר נדרים בין הלכות שבת בין חגיגות ומעילות כולן הן גופי תורה:

הדרן עלך הכל חייבין

פ"ב אין דורשין בעריות בשלשה כו'. ש"מ כי הרב וב' תלמידים אין דורשין בעריות. מנא לן אי נימא מדכתיב איש איש אל כל שאר בשרו ודרשינן איש איש הרי תרי שאר בשרו חד הרי ג' ואמרה רחמנא לא תקרבו לגלות ערוה. אלא מעתה איש איש כי יקלל אלהיו הכי נמי דלא דרשינן ביה בתרי ודחינן תוב תנינן ולא במרכבה ביחיד דמשמע דאפילו הרב לבדו אסור וקתני סיפא אלא אם היה חכם מבין מדעתו ופירשה רב אשי הכי אין דורשין בעריות בשלשה ומאי ניהו סתרי עריות כגון העראה ונשיקה ואוהרה ועונש

ג) לדבר הנשכח וכן כמה שנים יהיה ויתחייב השוכח עמו וכיוצא בהן האחד נושא ונותן בהדי רביה והשנים נושאין ונותנין זה עם זה. ואין מקשיבין לדברי הרב. וכיון שהנפש מתאוה להן אין מדקדקין היטב ובאין להתיר האיסור. לפיכך לא התירו לדרוש בסתרי עריות כגון אלו אלא לשנים בלבד. שאפילו אחד מהן נושא ונותן עם הרב השני מטה אוזן ומקשיב ונמצא העיקר שמור בלב שניהן. אבל הא דתנן ולא במעשה בראשית בשנים ממדרש זה הפסוק נשנית: דת"ר כי שאל נא לימים ראשונים מדלא אמר שאלו אלא שאל בלשון יחיד. ש"מ שהיחיד שואל ולא יתר מיכן שאין שואלין יכול ישאל אדם מה היה קודם שנברא העולם. ת"ל לימים ראשונים מששת ימי בראשית ולמטה. יכול לא ישאל מה היה באלו ששת ימי בראשית. ת"ל למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ. מיום שנברא אדם יש רשות לישאל אבל מקודם לכן אסור לישאל בהן. יכול ישאל אדם מה למעלה מן הרקיע ומה למטה מן הארץ ומה לפנים ומה לאחור

ד) חולי ל"ל נזכר הנשכח או ל"ל להנשכח:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אמר רבא אמר וכו' מה הנה הממור בנשואין: (ב) ד"ה מוספות וכו' בתוספתא תני מה לפנים: (ג) ד"ה רתוי וכו' מרומס היה אם לא:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה לבתו מאנוסתו וכו' ואין עונשין מדין ק"ו ד"ה. עיין ב"ק דף ב ע"ב תוס' ד"ה ולא זה ופסח ד ע"ב תוס' ד"ה ולא זה ופסח ד

מוסף רש"י

אתיא הנה הנה. לאיסורא, אתיא זימה זימה. לשריפה, דכתו מאנוסתו וכן בת בנו ובת בתו יליפי מערות אשה ובתה לא תגלה, והכי נמי מאנוסתו בכלל בת אשתו, אבל בתו מאנוסתו כשלי קלי ערוה בת בנך או בת בתך, והכל לשון חיטום לא כתיב ואלמלי כתו לא כתיב אלא בתך בתך, ויליפינן ג"ש כתיב הכא בקלי לאנוסה כי ערותך הבא, וכתיב בקלי לאחריני לאיסורא דמיחזי כזימה הבא, מה התם בתו כבת בתו, אף כאן בתו כבת בתו (יבמות ג. וכעי"ז כריתות ה.). ומן ק"ו לא מייתיה לאין שונעין מן הדין, אבל גזירה שוה הוי כאילו מפורש בו, דהא להך דרשה דיחיד הבא ימילה (סנהדרין נא.). **אתיא זמה זמה.** לשריפה, כתיב הכא בנאנוסתו מאשתו זמה היא, וכתיב בשריפה זמה היא בתם יבפו, מה להן שריפה אף כאן שריפה, ובמו מאנוסתו בת ילפינן מהבא הבא מבא לאשתו שם (יבמות שם וסנהדרין שם וכעי"ז כריתות שם) מעיקרא מייתינן לה בהבא הבא והדר בזמה זמה, כתיב הכא כי ערותך הבא, וכתיב בשאר בשרו מה להלן זמה עמו אף לחייתינן זמה לשאר דידיה ילפינן בת שריפה בזמה זמה (סנהדרין עה.).

הדרן עלך הכל חייבין